

VAIKO TEISIŲ KONVENCIJOS FAKULTATYVINIS PROTOKOLAS DĖL VAIKŲ PARDAVIMO, VAIKŲ PROSTITUCIJOS IR VAIKŲ PORNOGRAFIJOS

Valstybės, šio Protokolo Šalys,

manydamos, kad norint toliau siekti Vaiko teisių konvencijos tikslų ir įgyvendinti jos nuostatas, ypač 1, 11, 21, 32, 33, 34, 35 ir 36 straipsnius, vertėtų išplėsti priemones, kurių turėtų imtis Valstybės, šio Protokolo Šalys, kad užtikrintų vaikų apsaugą nuo jų pardavimo, vaikų prostitucijos ir vaikų pornografijos,

taip pat manydamos, kad Vaiko teisių konvencija pripažįsta vaiko teisę būti apsaugotam nuo ekonominio išnaudojimo ir bet kokio darbo, kuris gali būti pavojingas arba trukdyti vaiko lavinimui arba kenkti vaiko sveikatai arba fiziniam, protiniam, dvasiniam, moraliniam ar socialiniam vystymuisi,

didžiai susirūpinusios didelio masto ir vis labiau plintančia tarptautine prekyba vaikais jų pardavimo, vaikų prostitucijos ir vaikų pornografijos tikslais,

labai susirūpinusios plačiai paplitusiu ir vis plėtojamu sekso turizmu, kuris vaikus itin pažeidžia, nes tiesiogiai skatina vaikų pardavimą, vaikų prostituciją ir vaikų pornografiją,

pripažindamos, kad daugybei ypač pažeidžiamų grupių, įskaitant mergaites, kyla didesnė seksualinio išnaudojimo grėsmė ir mergaitės sudaro neproporcingai didelę seksualiai išnaudojamų asmenų dalį,

susirūpinusios dėl didėjančių galimybių vaikų pornografijai panaudoti internetą ir kitas naujai atsirandančias technologijas, prisimindamos Tarptautinę kovos su vaikų pornografija internete konferenciją, vykusią 1999 m. Vienoje, ypač jos išvadą, raginančią pasauliniu mastu paskelbti vaikų pornografinės medžiagos gamybą, platinimą, išvežimą, perdavimą, įvežimą, sąmoningą laikymą ir reklamavimą nusikaltimu, ir pabrėždamos, koks svarbus yra glaudus vyriausybių ir interneto pramonės bendradarbiavimas bei partnerystė,

manydamos, kad panaikinti vaikų pardavimą, vaikų prostituciją ir vaikų pornografiją bus lengviau vadovaujantis holistiniu principu, taikytinu veiksniams, kurie skatina šiuos reiškinius, įskaitant neišsivystymą, skurdą, ekonominius skirtumus, neteisingą socialinę-ekonominę struktūrą, asocialias šeimas, išsilavinimo trūkumą, migraciją iš kaimo į miestą, diskriminaciją dėl lyties, neatsakingą suaugusiųjų seksualinį elgesį, žalingas tradicijas, ginkluotus konfliktus ir prekybą vaikais,

taip pat manydamos, kad yra būtina stengtis didinti visuomenės supratingumą siekiant sumažinti vaikų pardavimo, vaikų prostitucijos ir vaikų pornografijos vartotojų paklausą, ir, be to, manydamos, kad svarbu stiprinti visų dalyvių partnerystę pasauliniu mastu ir gerinti įstatymų vykdymą nacionaliniu lygiu,

atsižvelgdamos į tarptautinės teisės dokumentų dėl vaikų apsaugos nuostatas, įskaitant Hagos konvenciją dėl vaikų apsaugos ir bendradarbiavimo tarptautinio įvaikinimo srityje, Hagos konvenciją dėl tarptautinio vaikų grobimo civilinių aspektų, Hagos konvenciją dėl jurisdikcijos, taikytinos teisės, pripažinimo, vykdymo užtikrinimo ir bendradarbiavimo tėvų pareigų ir vaikų apsaugos priemonių srityje, ir Tarptautinės darbo organizacijos konvencijos Nr. 182 dėl nepriimtino vaikų darbo uždraudimo ir neatidėliotinių veiksmų tokiam darbui panaikinti,

paskatintos visokeriopos paramos Vaiko teisių konvencijai, kuri įrodo didelį pasiryžimą puoselėti ir saugoti vaiko teises,

pripažindamos, kaip svarbu įgyvendinti Vaikų pardavimo, vaikų prostitucijos ir vaikų pornografijos prevencijos veiksmų programos nuostatas, Deklaraciją ir Veiklos darbotvarę, priimtas Pasauliniame kongrese, skirtame kovai su komerciniu seksualiniu vaikų išnaudojimu, įvykusiame 1996 m. rugpjūčio 27–31 d. Stokholme, ir kitus atitinkamus su tuo susijusių tarptautinių institucijų sprendimus bei rekomendacijas,

deramai atsižvelgdamos į visų tautų tradicijų ir kultūros vertybių svarbą vaiko apsaugai ir darniam vaiko vystymuisi,

s u s i t a r ė :

1 straipsnis

Valstybės, šio Protokolo Šalys, draudžia vaikų pardavimą, vaikų prostituciją ir vaikų pornografiją, kaip numatyta šiuo Protokolu.

2 straipsnis

Šiame Protokole:

- a) vaikų pardavimas – tai bet koks veiksmas ar sandoris, kai koks nors asmuo ar grupė asmenų perduoda vaiką kitam asmeniui už piniginį ar kokį kitą atlygį;
- b) vaikų prostitucija – tai vaiko panaudojimas seksualinėje veikloje už piniginį ar kokį kitą atlygį;
- c) vaikų pornografija – tai bet koks ir bet kokia forma vaiko, dalyvaujančio realioje ar imituojamoje akivaizdžiai seksualinėje veikloje, vaizdavimas arba vaiko lyties organų vaizdavimas pirmiausia seksualiniais tikslais.

3 straipsnis

1. Valstybės, šio Protokolo Šalys, užtikrina, kad jų baudžiamoji teisė visiškai apimtų bent šiuos veiksmus ir šias veiklos rūšis nepaisant to, ar tokie nusikaltimai būtų daromi vietos ar tarptautiniu mastu, atskirų asmenų ar organizuotai:

- a) 2 straipsnyje apibrėžtas vaikų pardavimas:
 - i) vaiko siūlymas, pristatymas ar priėmimas bet kokiomis priemonėmis, kad:
 - a. vaikas būtų seksualiai išnaudojamas;
 - b. vaiko organai būtų perduoti siekiant pelno;
 - c. vaikas būtų įdarbintas prievartiniame darbe;
 - ii) tarpininkaujant sutikimo įvaikinti vaiką išgavimas nederamu būdu, pažeidžiant galiojančius tarptautinės teisės dokumentus dėl įvaikinimo;
- b) vaiko siūlymas, gavimas, parūpinimas ar jo pateikimas 2 straipsnyje apibrėžtai vaikų prostitucijai;
- c) 2 straipsnyje apibrėžtos vaikų pornografijos gamyba, platinimas, skleidimas, įvežimas, išvežimas, siūlymas, pardavimas ar laikymas pirmiau minėtais tikslais.

2. Pagal Valstybės, šio Protokolo Šalies, nacionalinės teisės nuostatas tokios pat nuostatos taikomos kėsinimuisi atlikti kuriuos nors minėtus veiksmus, bendrininkavimui arba dalyvavimui atliekant kurį nors iš minėtų veiksmų.

3. Visos Valstybės, šio Protokolo Šalys, numato, kad už tokius nusikaltimus, atsižvelgus į jų sunkumą, bus baudžiama tinkamomis bausmėmis.

4. Prireikus visos Valstybės, šio Protokolo Šalys, pagal savo nacionalinės teisės nuostatas imasi priemonių, kad nustatytų juridinių asmenų atsakomybę už šio straipsnio 1 dalyje nurodytus nusikaltimus. Pagal Valstybės, šio Protokolo Šalies, teisės normas tokia juridinių asmenų atsakomybė gali būti baudžiamoji, civilinė arba administracinė.

5. Valstybės, šio Protokolo Šalys, imasi visų tinkamų teisinių ir administracinių priemonių, kad užtikrintų, jog visi vaiko įvaikinimu besirūpinantys asmenys laikytųsi taikytinų tarptautinės teisės dokumentų.

4 straipsnis

1. Visos Valstybės, šio Protokolo Šalys, imasi tokių priemonių, kokių gali prireikti savo jurisdikcijai 3 straipsnio 1 dalyje minėtiems nusikaltimams nustatyti, kai nusikaltimai padaromi jų teritorijoje arba toje valstybėje registruotame laive ar orlaivyje.

2. Visos Valstybės, šio Protokolo Šalys, gali imtis tokių priemonių, kokių gali prireikti savo jurisdikcijai 3 straipsnio 1 dalyje minėtiems nusikaltimams nustatyti šiais atvejais:

a) kai asmuo, įtariamas padaręs nusikalstamą veiką, yra tos Valstybės pilietis arba asmuo, kurio nuolatinė gyvenamoji vieta yra jos teritorijoje;

b) kai nukentėjęs asmuo yra tos Valstybės pilietis.

3. Visos Valstybės, šio Protokolo Šalys, taip pat imasi tokių priemonių, kurių gali prireikti savo jurisdikcijai pirmiau minėtiems nusikaltimams nustatyti, kai asmuo, įtariamas padaręs nusikalstamą veiką, yra jos teritorijoje ir ji neišduoda jo kitai Valstybei, šio Protokolo Šaliai, dėl to, kad nusikaltimą padarė vienas iš jos piliečių.

4. Šis Protokolas nepanaikina jokios baudžiamosios jurisdikcijos, įgyvendinamos pagal vidaus teisę.

5 straipsnis

1. 3 straipsnio 1 dalyje minėti nusikaltimai yra laikomi įtrauktais į Valstybių, šio Protokolo Šalių, ekstradicijos sutartį kaip nusikaltimai, už kuriuos asmenys yra išduodami, ir į kiekvieną vėliau jų sudaromą ekstradicijos sutartį tokiose sutartyse išdėstytomis sąlygomis.

2. Jeigu Valstybė, šio Protokolo Šalis, kuri yra nustačiusi sąlygą, kad ekstradicija vykdoma pagal galiojančią sutartį, gauna kitos Valstybės, šio Protokolo Šalies, kuri nėra sudariusi ekstradicijos sutarties, ekstradicijos prašymą, šis Protokolas gali būti laikomas teisiniu ekstradicijos dėl tų nusikaltimų pagrindu. Ekstradicija vykdoma pagal prašomosios Valstybės teisės nustatytus reikalavimus.

3. Valstybės, šio Protokolo Šalys, kurios nėra nustačiusios sąlygos, kad ekstradicija vykdoma pagal galiojančią sutartį, tarpusavyje tokius nusikaltimus laiko veika, už kurią išduodama pagal prašomosios Valstybės teisės nustatytus reikalavimus.

4. Dėl tų nusikaltimų ekstradicija tarp Valstybių, šio Protokolo Šalių, taikoma ne tik toje vietoje, kurioje jie buvo padaryti, bet ir valstybių, kurios nustatė savo jurisdikciją pagal 4 straipsnį, teritorijose.

5. Jeigu pateikiamas ekstradicijos prašymas dėl 3 straipsnio 1 dalyje apibūdinto nusikaltimo ir prašančioji Valstybė, šio Protokolo Šalis, neišduoda arba nenori išduoti nusikaltėlio dėl jo pilietybės, ta Valstybė imasi tinkamų priemonių, kad būtų perduotų savo kompetentingoms institucijoms vykdyti baudžiamąjį persekiojimą.

6 straipsnis

1. Valstybės, šio Protokolo Šalys, teikia viena kitai kuo didesnę pagalbą, atlikdamos tyrimą ar baudžiamosiose arba ekstradicijos bylose, iškeltose dėl 3 straipsnio 1 dalyje išvardytų nusikaltimų, įskaitant visų turimų įrodymų, reikalingų bylos nagrinėjimui, pateikimą.

2. Valstybės, šio Protokolo Šalys, savo pareigas pagal šio straipsnio 1 dalį atlieka pagal visas sutartis ar kitus susitarimus dėl savitarpio teisinės pagalbos, kuriuos jos gali būti sudariusios tarpusavyje. Kai tokių sutarčių ar susitarimų nėra, Valstybės, šio Protokolo Šalys, pagalbą viena kitai teikia pagal savo vidaus teisę.

7 straipsnis

Valstybės, šio Protokolo Šalys, pagal savo nacionalinės teisės nuostatas:

a) imasi priemonių, kad numatytų atitinkamai:

i) prekių, tokių kaip duomenys, turtas ir kitos priemonės, naudojamos tam, kad būtų padaryti šame Protokole minimi nusikaltimai arba būtų palengvinta juos padaryti,

ii) lėšų, įgytų iš tokių nusikaltimų,

areštą ir konfiskavimą;

- b) tenkinti kitų Valstybių, šio Protokolo Šalių, prašymus dėl a punkte minėtų prekių arba lėšų arešto ar konfiskavimo;
- c) imtis priemonių, kad būtų laikinai ar galutinai uždarytos patalpos, naudotos tokiems nusikaltimams padaryti.

8 straipsnis

1. Valstybės, šio Protokolo Šalys, patvirtina atitinkamas priemones, turinčias apsaugoti vaikų, nukentėjusių nuo šio Protokolo draudžiamų veikų, teises ir interesus visose baudžiamųjų bylų nagrinėjimo stadijose, pirmiausia:

- a) pripažindamos nukentėjusių vaikų pažeidžiamumą ir pritaikydamos procedūras, kad būtų atsižvelgta į jų specialius poreikius, įskaitant jų, kaip liudytojų, specialius poreikius;
- b) informuodamos nukentėjusius vaikus apie jų teises, vaidmenį ir veikimo galimybes, teismo proceso laiko nustatymą bei eigą ir jų bylų užbaigimą;
- c) leisdamos, kad nukentėjusių vaikų nuomonė, poreikiai ir jiems rūpimi klausimai būtų pateikti ir nagrinėjami teismo procesuose, kurie turi įtakos jų asmeniniams interesams, nacionalinės teisės procesines normas atitinkančia tvarka;
- d) viso teismo proceso metu nukentėjusiems vaikams teikdamos tinkamas paramos paslaugas;
- e) atitinkamai saugodamos nukentėjusių vaikų privatų gyvenimą, neatskleisdamos jų tapatybės ir pagal nacionalinę teisę imdamosi priemonių, kad nebūtų nederamo informacijos platinimo, dėl kurio galėtų būti nustatyta nukentėjusių vaikų tapatybė;
- f) atitinkamai atvejais pasirūpindamos nukentėjusių vaikų, taip pat jų šeimų ir jų liudytojų saugumu, jeigu jie būtų bauginami ir jiems būtų keršijama;
- g) be reikalo nevilkindamos bylų nagrinėjimo ir teismo sprendimų ar nutarčių dėl kompensacijų skyrimo nukentėjusiems vaikams vykdymo.

2. Valstybės, šio Protokolo Šalys, užtikrina, kad neaiškus tikrasis nukentėjusio asmens amžius netrukdo pradėti baudžiamųjų nusikaltimų tyrimo, taip pat ir tyrimo, kuriuo nustatomas nukentėjusio asmens amžius.

3. Valstybės, šio Protokolo Šalys, užtikrina, kad baudžiamosios teisenos sistemoje vaikų, kurie yra nukentėję nuo šiame Protokole apibūdintų nusikaltimų, atžvilgiu vaiko geriausi interesai yra svarbiausias argumentas.

4. Valstybės, šio Protokolo Šalys, imasi priemonių, kad būtų užtikrintas tinkamas asmenų, kurie dirba su asmenimis, nukentėjusiais nuo šiuo Protokolu uždraustų nusikaltimų, parengimas, pirmiausia teisinis ir psichologinis.

5. Valstybės, šio Protokolo Šalys, tam tikrais atvejais patvirtina priemones, užtikrinančias asmenų ir (arba) organizacijų, besirūpinančių tokių nusikaltimų prevencija ir (arba) nuo tokių nusikaltimų nukentėjusių asmenų apsauga bei rehabilitacija, saugumą ir asmens neliečiamybę.

6. Jokia šio straipsnio nuostata negali būti aiškinama kaip pažeidžianti asmens, kaltinamo padarius nusikaltimą, teises į sąžiningą ir nešališką teismo procesą ar prieštaraujanti joms.

9 straipsnis

1. Valstybės, šio Protokolo Šalys, priima arba tvirtina įstatymus, administracines priemones, socialinę politiką ir programas, skirtas užkirsti kelią šiame Protokole minėtiems nusikaltimams, taip pat įgyvendina ir skleidžia juos. Ypatingas dėmesys skiriamas vaikų, kurie ypač pažeidžiami tokiomis veikomis, apsaugai.

2. Valstybės, šio Protokolo Šalys, skatina visais tinkamais būdais, pasinaudojant švietimu ir mokymu teikti informaciją, plečiančią visuomenės, įskaitant vaikus, informuotumą apie prevencines priemones ir šiame Protokole minėtų nusikaltimų žalingą poveikį. Valstybės, šio Protokolo Šalys, vykdydamos savo įsipareigojimus pagal šį straipsnį, skatina visuomenę, pirmiausia vaikus ir

nukentėjusius vaikus, dalyvauti tokiose informavimo, švietimo ir mokymo programose, taip pat ir tarptautiniu lygiu.

3. Valstybės, šio Protokolo Šalys, imasi visų galimų priemonių, kad asmenims, nukentėjusiems nuo tokių nusikaltimų, užtikrintų visą tinkamą pagalbą, įskaitant visokeriopą jų socialinę reintegraciją ir visišką fizinę bei psichologinę reabilitaciją.

4. Valstybės, šio Protokolo Šalys, visiems vaikams, nukentėjusiems nuo šiame Protokole apibūdintų nusikaltimų, užtikrina galimybę atitinkama tvarka siekti be jokio diskriminavimo gauti žalos atlyginimą iš tų asmenų, kurie yra teisiškai atsakingi už ją.

5. Valstybės, šio Protokolo Šalys, imasi tinkamų priemonių, kad veiksmingai uždraustų gaminti ir platinti šiame Protokole apibūdintus nusikaltimus reklamuojančią medžiagą.

10 straipsnis

1. Valstybės, šio Protokolo Šalys, imasi visų priemonių, kad daugiašaliais, regioniniais ir dvišaliais susitarimais dėl prevencijos, atskleidimo, tyrimo, persekiojimo ir nubaudimo tų asmenų, kurie yra atsakingi už su vaikų pardavimu, vaikų prostitucija, vaikų pornografija ir vaikų sekso turizmu susijusius veiksmus, būtų gerinamas tarptautinis bendradarbiavimas. Valstybės, šio Protokolo Šalys, taip pat skatina jų institucijų, nacionalinių ir tarptautinių nevyriausybinų organizacijų ir tarptautinių organizacijų tarptautinį bendradarbiavimą ir koordinavimą.

2. Valstybės, šio Protokolo Šalys, skatina tarptautinį bendradarbiavimą, kad būtų padėta nukentėjusiems vaikams fiziškai ir psichologiškai atsigauti, socialiniu atžvilgiu reintegruoti ir juos repatrijuoti.

3. Valstybės, šio Protokolo Šalys, skatina gerinti tarptautinį bendradarbiavimą, kad būtų išnagrinėtos esminės vaikų pažeidžiamumo dėl vaikų pardavimo, vaikų prostitucijos, vaikų pornografijos ir vaikų sekso turizmo priežastys, tokios kaip skurdas ir nepakankamas išsivystymas.

4. Valstybės, šio Protokolo Šalys, galinčios tai padaryti, per galiojančias daugiašales, regionines, dvišales ar kitas programas teikia finansinę, techninę arba kitokią pagalbą.

11 straipsnis

Jokia šio Protokolo nuostata nedaro įtakos jokiai nuostatai, kuri labiau padeda įgyvendinti vaiko teises ir yra numatyta:

- a) Valstybės, Protokolo Šalies, teisėje;
- b) tarptautinėje teisėje, galiojančioje tai Valstybei.

12 straipsnis

1. Kiekviena Valstybė, šio Protokolo Šalis, per dvejus metus nuo tos dienos, kai tai Valstybei, šio Protokolo Šaliai, įsigalioja šis Protokolas, Vaiko teisių komitetui pateikia ataskaitą, išsamiai informuojančią, kokių priemonių ji ėmėsi, kad įgyvendintų šio Protokolo nuostatas.

2. Pateikusi minėtą išsamią ataskaitą, kiekviena Valstybė, šio Protokolo Šalis, į ataskaitas, pagal Konvencijos 44 straipsnį pateikiamas Vaiko teisių komitetui, įtraukia visą papildomą informaciją, susijusią su šio Protokolo įgyvendinimu. Kitos Valstybės, šio Protokolo Šalys, ataskaitas pateikia kas penkeri metai.

3. Vaiko teisių komitetas gali paprašyti Valstybių, šio Protokolo Šalių, pateikti papildomos informacijos apie šio Protokolo įgyvendinimą.

13 straipsnis

1. Šį Protokolą gali pasirašyti kiekviena valstybė, kuri yra Konvencijos Šalis arba yra ją pasirašiusi.

2. Šis Protokolas turi būti ratifikuotas ir prie jo gali prisijungti kiekviena valstybė, kuri yra Konvencijos Šalis arba yra ją pasirašiusi. Ratifikavimo arba prisijungimo dokumentai deponuojami Jungtinių Tautų Generaliniam Sekretoriui.

14 straipsnis

1. Šis Protokolas įsigalioja praėjus trimis mėnesiams nuo dešimtojo ratifikavimo arba prisijungimo dokumento deponavimo dienos.

2. Kiekvienai šį Protokolą ratifikuojančiai arba jam įsigaliojus prie jo prisijungiančiai valstybei Protokolas įsigalioja praėjus vienam mėnesiui nuo tos dienos, kai ta valstybė deponuoja savo ratifikavimo arba prisijungimo dokumentą.

15 straipsnis

1. Kiekviena Valstybė, šio Protokolo Šalis, gali bet kada denonsuoti šį Protokolą, apie tai raštu pranešdama Jungtinių Tautų Generaliniam Sekretoriui, kuris paskui apie tai informuoja kitas valstybes, šios Konvencijos Šalis, ir visas Konvenciją pasirašiusias valstybes. Denonsavimas įsigalioja praėjus vieneriems metams nuo tos dienos, kai Generalinis Sekretorius gauna minėtą pranešimą.

2. Toks denonsavimas neatleidžia tos Valstybės, šio Protokolo Šalies, nuo jos įsipareigojimų pagal šį Protokolą dėl bet kokio nusikaltimo, padaryto iki denonsavimo įsigaliojimo dienos. Toks denonsavimas taip pat jokių būdu netrukdo toliau svarstyti bet kokio klausimo, kuris Vaiko teisių komitete jau buvo svarstomas iki denonsavimo įsigaliojimo dienos.

16 straipsnis

1. Kiekviena Valstybė, šio Protokolo Šalis, gali pasiūlyti šio Protokolo pataisą ir pateikti ją Jungtinių Tautų Generaliniam Sekretoriui. Generalinis Sekretorius pasiūlomą pataisą praneša Valstybėms, šio Protokolo Šalims, prašydamas nurodyti, ar jos pritaria Valstybių, šio Protokolo Šalių, konferencijos sušaukimui šiems pasiūlymams apsvarstyti ir dėl jų balsuoti. Jei per keturis mėnesius nuo tokio pranešimo dienos konferencijai pritaria bent trečdalis Valstybių, šio Protokolo Šalių, Generalinis Sekretorius sušaukia tokią Jungtinių Tautų globojamą konferenciją. Kiekviena pataisa, priimta konferencijoje dalyvaujančių ir balsuojančių Valstybių, šio Protokolo Šalių, balsų dauguma, teikiama Jungtinių Tautų Generalinės Asamblėjos tikrinimui.

2. Pagal šio straipsnio 1 dalį priimta pataisa įsigalioja tada, kai ji yra patvirtinama Generalinės Asamblėjos ir priimama dviejų trečdalių Valstybių, šio Protokolo Šalių, balsų dauguma.

3. Įsigaliojus pataisai, ji tampa privaloma toms Valstybėms, šio Protokolo Šalims, kurios ją priėmė; kitoms Valstybėms, šio Protokolo Šalims, yra privalomos šio Protokolo nuostatos ir visos ankstesnės pataisos, kurias jos yra priėmusios.

17 straipsnis

1. Šis Protokolas, kurio tekstai anglų, arabų, ispanų, kinų, prancūzų ir rusų kalbomis yra autentiški, deponuojamas Jungtinių Tautų archyvuose.

2. Jungtinių Tautų Generalinis Sekretorius patvirtintas šio Protokolo kopijas nusiunčia visoms valstybėms, Konvencijos Šalims, ir visoms Konvenciją pasirašiusioms valstybėms.
